

WAT WE DEDEN IN 2024

	BESTE, ...	03
1.	IN VOGELVLUCHT	04
2.	WAT WE DEDEN IN JANUARI	07
3.	WAT WE DEDEN IN MAART	10
4.	WAT WE DEDEN IN MEI	13
5.	WAT WE DEDEN IN JULI	16
6.	WAT WE DEDEN IN SEPTEMBER	19
7.	WAT WE DEDEN IN NOVEMBER	21
8.	WIJ ZIJN WAT WE DOEN	25

BESTE,

Hier is ons jaarverslag van 2024. Bij het schrijven is het elk jaar boeiend om te zien wat er gebeurd en veranderd is in een jaar. Na afgelopen jaar is dat ook confronterend, omdat het politieke klimaat en debat in Nederland en op het wereldtoneel zo openlijk verhard is. Het levert spanningen op die allerlei basiswaarden lijken te raken. Met WAT WE DOEN zijn we altijd bezig met ontmoetingen tussen verschillende werelden te organiseren, maar nu is het (nog meer) *bon ton* geworden om te zeggen dat je die andere wereld niet meer wilt ontmoeten of begrijpen.

Die ongemakkelijke tijd staat soms zo in contrast met hoe het gaat met WAT WE DOEN. Het gaat namelijk goed. Afgelopen jaar hebben we van zowel de Gemeente Rotterdam als van het Fonds Podiumkunsten een vierjarige subsidie gekregen. Niet alleen het geld is de erkenning dat we een bijdrage leveren aan het culturele veld, maar ook onze manier van samenwerken met het maatschappelijke veld wordt gezien. Zo schreef de commissie bij het Fonds Podiumkunsten:

“WAT WE DOEN heeft hiermee een werkwijze ontwikkeld die volgens de commissie een voorbeeldfunctie vervult in de wijze waarop podiumkunsten een maatschappelijk effect kunnen bereiken.”

Het afgelopen jaar hebben we ook veel van onze samenwerkingen verdiept en zijn er uit eerdere samenwerkingen spin off producties ontstaan. We hebben bijvoorbeeld een podcastserie gemaakt, een educatietraject op een middelbare school ontworpen en hebben de basis gelegd voor een serie audiowandelingen. Allemaal producties die bij de thema's van onze voorstellingen passen en in gesprek met een maatschappelijke organisatie zijn ontwikkeld.

In die spin offs, maar ook in de impactprogramma's met groepen jongeren, bouwden we verder op onze eerdere ervaringen. Zo hielden we 'werkgeheugen' over om met maatschappelijke partners tot mooie, spannende, nieuwe vormen te komen waarmee we ons publiek ook na het einde van een tournee konden blijven bereiken. In alles wat we deden, zochten we naar de juiste artistieke mix van *something old, something new*.

Die mix zochten we ook in onze voorstellingen. *Mensen zoals jij* was daarvan een voorbeeld door de combinatie van een heel persoonlijk verhaal met onze 'gebruikelijke' vertelvorm met publieksparticipatie. Maar ook in de voorbereidingen van *The City She Loves Me* hebben we gekeken naar hoe we een nieuwe stap konden maken met vormgeving en de samenwerking met jongeren.

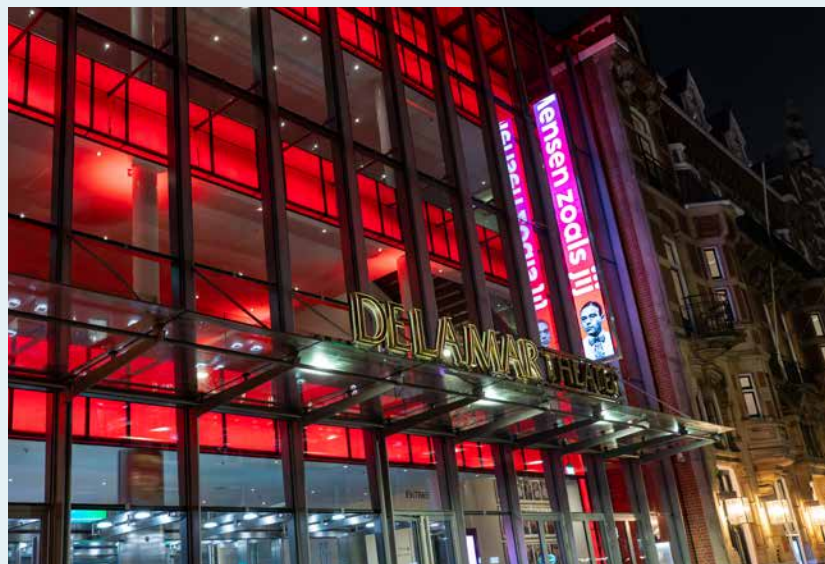
Ook dit jaarverslag is een mix van *something old, something new* geworden. Net als vorig jaar vormen de nieuwsbrieven van Floris de basis. Die vullen we deze keer aan met een aantal reflecties op thema's die dit jaar in het werk belangrijk waren. En natuurlijk een overzicht van wat we deden en wat mensen vonden van WAT WE DOEN.

Hartelijk,

Floris en Aziz

1. WAT WE DEDEN IN VOGELVLUCHT

januari
previewavond
MENSEN ZOALS JIJ
in verhalenhuis Belvédère

februari
MENSEN ZOALS JIJ gaat in
première in DeLaMar

mei
ANGRY YOUNG MEN
op de Dag van de Forensische Zorg

JAN — FEB — MRT — APR — MEI — JUN

februari-mei
MENSEN ZOALS JIJ op tournee
met nagesprekken door jong talent

januari
SCHRIJVEN, SCHRIJVEN, SCHRIJVEN
voor onze vierjaren aanvragen

mei
Tweede reeks **TUSSEN KUNST EN MISDAAD**
gaat van start

juli
YES! we hebben een ja van
het Fonds Podiumkunsten

oktober
ANGRY YOUNG MEN
spin off in een Rijks Justitiële
Jeugdinrichting

november
live opnames podcast
TUSSEN KUNST EN MISDAAD
op het Fraude Film Festival

november
de filmopnames voor **THE CITY SHE LOVES ME**
met Vuzed beginnen

JUL

AUG

SEP

OKT

NOV

DEC

september-december
ons eerste **EDUCATIEPROGRAMMA**
met **VAKCOLLEGE DE HEF** en **THEATER ZUIDPLEIN**

november
van start met **DIGITAL PLAYGROUND**
en de **MBO THEATERSCHOOL**

november
HOERA! ook de Gemeente
Rotterdam honoreert

december
eerste repetities
THE CITY SHE LOVES ME

2. WAT WE DEDEN IN JANUARI

Beste,

Alle goeds voor dit jaar! Wordt het een spannend jaar? Gaat dit jaar bepalend worden voor de komende jaren? Voor ons wel, omdat we dit jaar gaan horen of we weer voor vier jaar subsidie gaan krijgen. En dat maakt de start van dit jaar gelijk dubbel. Want we zijn de aanvraag daarvoor aan het afmaken en dus bezig met kijken tot aan 2028. Tegelijkertijd ben ik ook aan het repeteren met **Mensen zoals jij** en kan ik eigenlijk niet veel verder kijken dan de pre-première op 17 februari in Theater Rotterdam. En eerlijk gezegd, soms niet verder dan de volgende scène die vorm nodig heeft.

Het repeteren is ongelooflijk leuk. Met de acteurs, Sigrid, Imanuelle, Juan en Simon, zijn we bij het begin van het stuk begonnen en werken elke dag aan een aantal scènes. Ik hou van deze fase omdat er nog geen slechte ideeën zijn. Alles is onderzoek en alles kan nog. Dus verzinnen we elke dag nieuwe dingen en proberen die uit. Vandaag bijvoorbeeld hoe Juan van de dokter in Opa kan veranderen zonder dat hij afgaat en zonder dat hij een hele verkleeding doet.

Het is bijzonder om dit stuk, dat zo persoonlijk is langzaam tot leven te zien komen. En ook verfrissend om met acteurs te werken die bijna niets van mijn persoonlijke geschiedenis afweten, maar wel 'aan' gaan van de tekst. Daardoor wordt het nog veel meer een toneelstuk en dat is precies wat het is. Het is niet mijn familiegeschiedenis, maar een voorstelling over de kracht van zwijgen binnen families. De acteurs weten bijvoorbeeld ook niet wat echt uit mijn eigen familiegeschiedenis komt, wat uit onderzoek en wat uit mijn duim.

Tegelijkertijd geloof ik nog wel heel erg in de kracht van praten en wel persoonlijke dingen delen. Daarom loopt er naast de voorstelling een traject onder de naam **Match My Story**, waarin we een videobrief maken met video's van allerlei mensen over momenten waarop er wel gepraat werd en wat er toen veranderde. Hopelijk inspireren die verhalen genoeg om mensen te helpen zelf de stap te zetten.

En als je geen zin hebt om te wachten op de voorstelling hebben we 8 februari ook nog een avond samen met Verhalenhuis Bèlvédère, waarop we eigen verhalen vermengen met stukjes uit de voorstelling en muziek.

Dan nog even iets heel anders. Sinds voor de Kerst werken we samen met film-regisseur Julius Ponten en het RIEC Amsterdam-Amstelland aan de podcastserie **Tussen kunst en misdaad**. Daarin gaan elke keer een kunstenaar en een wetenschapper met elkaar in gesprek over wat kunst betekent en bij kan dragen aan de misdaadbestrijding. Op 31 januari trappen we af met de eerste aflevering met daarin Ashar Medina, creative producer van Mocro Maffia en René de Beukelaar, hoofdofficier van justitie in Amsterdam. Luister vooral mee!

Ten slotte willen we graag iets leuks doen voor jullie, onze trouwe lezers. Daarom geven we vrijkaartjes weg voor de pre-première of de première van **Mensen zoals jij**. De eerste tien die op deze mail reageren, krijgen kaartjes voor 17 februari in Rotterdam of 24 februari in Amsterdam (laat het ons in de mail weten naar welke stad je wilt). Wees er snel bij want op is op!

Heb nog een goede start van het jaar en ik hoop je bij een van de voorstellingen te zien.

Hartelijk,

Frois

MENSEN ZOALS JIJ

Mensen zoals jij is een persoonlijk familie epos over een familie die zwijgt. Drie generaties kunnen of willen niet praten over belangrijke gevoelens en gedachten. Het zwijgen wordt van generatie op generatie doorgegeven. Aan de eettafel praten ze met elkaar over van alles, maar niet over alles. Wat betekenen gesprekken als ziekte, verlangen en angst, niet op tafel mogen of kunnen komen?

Floris vervlecht in deze voorstelling zijn eigen oer-Hollandse familiegeschiedenis met de ervaringen van mensen die hun wortels duizenden kilometers hier vandaan hebben en van wie de familie verhalen toch sprekend lijken op die van zijn eigen familie.

Met deze persoonlijke voorstelling stelt hij de vraag: zijn taboes een universeel gegeven? En hoe open zijn we werkelijk in Nederland?

Foto: WAT WE DOEN

“Ik vond het geweldig! Alle acteurs waren sterk, maar speciaal compliment voor Simon. Ik heb ook tof nagesprek gehad met de oudere man die naast mij zat in het theater, over generaties en familie verhalen. Bedankt!”

*Bezoeker Laura over *Mensen zoals jij* via e-mail*

GROEPSBENADERING

Theater is voor ons een manier om mensen een mooie, spannende, ontroerende avond te geven én te verleiden tot een gesprek. Voor beide doelen geloven we dat wie er in de zaal zit bepalend is. Als ons werk gaat over verschillende perspectieven geven op een bepaald thema, dan is het van enorme meerwaarde dat vertegenwoordigers van die perspectieven ook in de zaal zitten.

Bij *Mensen zoals jij* hebben we sterk ingezet op een mix van mensen die vanuit hun persoonlijke ervaring te maken hebben met familiegeheimen en professionals bij wie dat in hun praktijk speelt. Het was een zoektocht hoe dat te doen in verschillende steden, waar we niet zo thuis zijn als in Rotterdam. Er ontstonden na zoektochten op Google enorme lijsten met professionals en organisaties die met families werken.

Die 'koude' benadering was arbeidsintensief en uiteindelijk bleek een samenwerking met de organisatie *FamilySupporters* effectiever. Zij zijn actief in verschillende steden en stonden inhoudelijk achter de voorstelling. Daardoor hadden we een aantal 'ambassadeurs' binnen de organisatie en kwamen er groepen in plaats van een paar losse mensen.

Die manier van publieksbenadering waarin we met één of een paar partners optrekken om publiek te bereiken, is een model dat we vaker toe willen passen. En dat we ook met bijvoorbeeld onze partners van Theaterdelta Zuid-Holland (Kunstmin Dordrecht, De Goudse Schouwburg, Leidse Schouwburg-Stadsgehoorzaal) verder brengen. Met hen gaan we steeds weer op zoek naar de juiste (kunstminnende) personen bij lokale organisatie, die van binnenuit mensen kunnen motiveren om te komen.

3. WAT WE DEDEN IN MAART

Beste,

Als je lang aan iets gewerkt hebt, voel je je dan vrolijk of ook een beetje verdrietig als je klaar bent? Ik heb vaak door de adrenaline van de première van een voorstelling de twee dagen erna zin om van alles te doen en word dan wat melancholisch. Nu hebben we de première van **Mensen zoals jij** gehad en eigenlijk ben ik vooral blij. Het is veruit de meest persoonlijke voorstelling die ik gemaakt heb en ik had me daarom een beetje schrap gezet voor de blues, maar tot nu toe gaat het goed. Misschien omdat ik zo lang in dit persoonlijke verhaal heb zitten wroeten dat het vooral oplucht dat dit ei nu gelegd is.

Bij de première speelden de acteurs en Haytham op de u'd een heel goede voorstelling en leidden de jongeren Sunaida en Selenay een prachtig nagesprek (met dank aan de workshops van stichting In Dialoog), waaraan zelfs transcultureel psychiater Glenn Helberg meedeed. Na de voorstelling gonsde de foyer van de mooie gesprekken over families en zwijgen. En wat ik bijzonder vind, is dat mensen lang bezig blijven met het onderwerp, want ik kreeg afgelopen week nog elke dag berichten van mensen erover, zelfs van onbekenden. En dat heb ik zeker niet bij elke voorstelling. Dit was bijvoorbeeld een van de reacties:

“Dankjewel voor je ontroerende, eerlijke voorstelling. Voor mij zo herkenbaar, als kind uit een stille familie. Om andere redenen weliswaar maar ik geloof dat dat op veel vlakken niet uitmaakt. Bleek dus.”

Als je zin hebt om wat meer te horen over de voorstelling, luister dan vooral het mooie gesprek dat Imanuelle Grives had bij Kunststof. Of het item met Simon bij Opium. Sowieso is het te gek dat de acteurs zo betrokken zijn, ook in al deze gesprekken. En ik zat vorige week een uur met Femke van der Laan bij Nooit meer slapen.

Met de première achter de rug is er ook weer tijd en energie om aan andere dingen te geven. Een van die dingen is de podcast **Tussen kunst en misdaad**. Samen met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Amsterdam-Amstelland, Julius Ponten en Sheralynn Adriaansz hebben we tot nu toe drie van de zes afleveringen gemaakt.

Over een paar weken staat er een aflevering met burgemeester Femke Halsema en mij over **Angry Young Men** gepland. Hopelijk gebeurt er niets dat het schema van de burgemeester door de war gooit, want ik kijk daar erg naar uit. En zodra die aflevering online is, laat ik dat natuurlijk weten.

Heb goede lentedagen en hopelijk tot bij de voorstelling.

Hartelijk,

Torris

PS Documentairemaker Ester Gould (bekend van Schuldig en Klassen) is door het Internationaal Documentaire Festival Amsterdam gevraagd een avond te organiseren over hoe in de researchfase verhalen worden gekozen en vertaald naar documentair werk. Ze nodigde me uit om daarover met haar in gesprek te gaan n.a.v. **Klassen** en **Angry Young Men**. Het wordt een avond met fragmenten en een gesprek. Als je zin hebt kom luisteren en meepraten op 16 maart.

REDACTIE & ENSEMBLE

We zeggen vaak dat we met WAT WE DOEN projecten doen, maar dat WAT WE DOEN ook een project is. We ontwikkelen steeds verder en daardoor zijn we ook steeds bezig met hoe we de redactie (en het team daaromheen) samenstellen en hoe we de taken verdelen. Het afgelopen jaar hebben we mede door alle spin off projecten ook de redactie wat uitgebreid. Kim is er bij gekomen als producent. Nicole werkt met ons aan de communicatiestrategie. En Elise produceert naast de voorstellingen bijvoorbeeld ook de bijeenkomsten rondom *Yemma*.

Om een heel verdrietige reden kon onze projectcoördinator Judith vanaf eind januari niet meer werken. Wat vooral voor haar heel zwaar was (en is). We waren bezig om haar meer als assistent zakelijk leider in te zetten en moesten haar taken verdelen tussen verschillende mensen die we of al kenden of ons aangedragen werden. Die situatie heeft tot het einde van het jaar geduurd en heeft de werkdruk op allerlei zakelijke gebieden en ook rondom planning zwaarder gemaakt.

Naast de redactie, denken we over de mensen met wie we artistiek werken steeds meer als een 'ensemble'. Dat betekent dat dezelfde acteurs in meerdere voorstellingen spelen. Zo stonden Imanuelle Grives en Juan Zyad uit *Angry Young Men* ook op het podium in *Mensen zoals jij*. Was bijvoorbeeld Farouk uit *Hoe ik talent voor het leven kreeg* het model op de poster van *Mensen zoals jij*. En deden we met Sunaida uit het jongerenprogramma van *Angry Young Men* een fotoshoot voor het campagnebeeld van *The City She Loves Me* (2025).

Dat doen we om twee redenen. Het creëert een bepaalde mate van herkenbaarheid bij het publiek. En het zorgt ook dat we kunnen verdiepen. Met acteurs kunnen we verder gaan in het experiment, juist omdat we elkaar al kennen. Met bijvoorbeeld jongeren kunnen we nog meer de inhoud opzoeken in de ontwikkeling van randprogramma's. Zo was het trainen van jongeren als gespreksleiders bij *Mensen zoals jij* echt een volgende stap in de ontwikkeling van de jongeren zelf, maar ook in die van onszelf.

Foto: Mark Engelen

“Zij maken voorstellingen die uitnodigen om te reflecteren op hedendaagse, maatschappelijke trends, gebaseerd op persoonlijke verhalen van individuen uit de havenstad.”

4. WAT WE DEDEN IN MEI

Beste,

Is er een ding dat je het liefste doet? Met de kinderen spelen we thuis af en toe het spelletje 'nooit meer... of nooit meer...' aan tafel. Het is een grappige manier om het met hen te hebben over wat zij fijn of lekker vinden en het eten gaat er dan (voor hen) ongemerkt sneller in. Win-win. Een vraag is bijvoorbeeld: nooit meer pannenkoeken of nooit meer friet? Of: nooit meer tekenen of nooit meer verkleden?

Ik moet eraan denken omdat ik het na elke première zo lekker vind dat ik even niets hoeft te maken. Maar nu hebben we de dernière van **Mensen zoals jij** gehad en denk ik alweer: een beetje repeteren zou ik wel weer leuk vinden, want de hele dag achter die computer of overleggen doen is ook maar wat het is... Nooit meer repeteren, of nooit meer voorbereiden? Ik weet het niet.

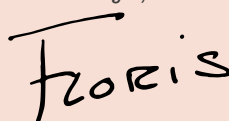
De laatste voorstelling van **Mensen zoals jij** was trouwens wel een feest met een mix van werelden in ons 'thuis theater' Zuidplein. Theaterpubliek, allerlei partners uit de stad en ook verder uit het land, vrienden, collega's en mijn familie natuurlijk. En al die werelden liepen door elkaar. Terwijl mijn moeder achteraf met de acteurs stond te praten, sprak ik mensen van OPEN Rotterdam TV over de invloed van een oorlogsverleden op een gezin. Daarna stond ik met een acteur en een oudere mevrouw te praten over wat haar vader had meegemaakt tijdens de politieke acties. Vervolgens had ik het met mensen van LOKAAL Rotterdam over het verschil tussen verschillende generaties met een migrantenverleden. En dat alles met live muziek van Ensemble Tasnim (van Rotterdam-Zuid). Het is dat samenbrengen van werelden dat zo veel energie geeft!

Ondanks dat ik de komende tijd niet ga repeteren zijn er wel 'kleinere' projecten waarin we ook dingen moeten vormgeven. En die bevredigen zeker een deel van de behoefte om te maken. Ten eerste aflevering 5 van de podcastserie **Tussen kunst en misdaad** met documentairemaker Nirit Peled en Jan Dirk de Jong, lector Aanpak Jeugdcriminaliteit Hogeschool Leiden. Zij praten over de documentaire **Moeders** van Nirit en vooral over het gebruik van algoritmes om jongeren die in de zware criminaliteit terecht zouden kunnen komen, op te sporen.

En onze voorstelling **Angry Young Men** blijft een bron van kleinere projecten. Met YOPE en onderzoeksplatform SCIN maken we plannen om rondom de voorstelling een workshopprogramma voor in de jeugdgevangenissen te ontwikkelen. Heel bijzonder om aan te sleutelen met deze verschillende partijen. In mei geven we, ook samen met SCIN, een workshop op de Dag van de Forensische Zorg. En we sluiten met een deel van de voorstelling het grote congres Georganiseerde Ondermijnende Criminaliteit af. Het is tof om te zien wat die voorstelling blijft doen op allerlei plekken.

Als we het spel 'nooit meer... of nooit meer...' spelen probeert onze oudste altijd de optie 'én én' erin te fietsen. Die houden we lachend af, omdat de lol is dat je moet kiezen. In deze nieuwsbrief smokkel ik die optie er natuurlijk zelf ook in. Maar als je me het mes op de keel zet dan kies ik toch... Daar hebben we het over als we elkaar spreken.

Hartelijk,

PS Deze maand wordt nog wel spannend, omdat we een zitting hebben in de rechtbank in Amsterdam. Het gaat om een zaak tegen het AMIF, een groot Europees fonds rondom asiel en migratie, dat ons steunde bij **Hoe ik talent voor het leven kreeg**. Vanwege, in onze ogen verkeerde, administratieve redenen heeft het fonds gezegd dat we een enorm bedrag terug moesten betalen. Op 16 mei buigen drie rechters zich over de zaak.

PODCAST TUSSEN KUNST EN MISDAAD

In de podcastserie *Tussen kunst en misdaad* gaan misdaadbestrijders in gesprek met kunstenaars en makers over hoe een voorstelling, film of kunstwerk kan helpen een brug te slaan tussen de burger en de overheid. Hoe kunnen culturele uitingen helpen

om werelden te openen en inzicht te geven in culturele patronen, psyche en institutioneel ingeslepen patronen, zoals discriminatie en racisme? In elke aflevering staat een kunstwerk centraal en gaat de maker ervan in gesprek met een counterpart uit een overheidsorgaan dat invloed heeft op het thema dat het werk verbeeldt.

DE SAMENWERKINGEN VAN 2024:

- **RIEC Amsterdam-Amstelland** voor de podcastserie *Tussen kunst en misdaad*.
- **NewBees** voor het opzetten van het vooronderzoek en maatschappelijke verkoop van *Denkend aan Holland* (2025).
- **Vakcollege de Hef** voor het opzetten van een twintig weken durende reeks workshops rondom de thema's van *The City She Loves Me*.
- **FORT-PORT** voor het ontwikkelen van een reeks theatrale minicolleges rondom de verwevenheid van de wereld van drugs en onze alledaagse leefomgeving.
- **YOPE** en **SCIN** voor het ontwikkelen en uitvoeren van workshops over de ontwikkeling van crimineel gedrag.
- **Theaterdelta Zuid-Holland** voor het ontwikkelen van strategieën voor publieksbereik.
- **Gemeente Rotterdam** voor het opzetten en uitvoeren van een langlopende serie *talks* over ouderenzorg in een steeds meer diverse samenleving.
- **Cultuur & Campus Putselaan** voor het ontwikkelen van een serie audiotours rondom de vraagstukken van de Rotterdamse wijk Bloemhof.
- **Theater Zuidplein** voor de verbinding in de stad en het opzetten van educatieprogramma's.

LANGE SAMENWERKINGEN

Na *Hoe ik talent voor het leven kreeg* (2020 en 2022) hebben we gezegd dat we niet meer voor slechts één project zulke intensieve samenwerkingen aan wilden gaan. Dus zijn we begonnen met programmalijnen. Meerdere, opeenvolgende producties rond hetzelfde thema waarin we langdurig samenwerken met (maatschappelijke) partners.

Het afgelopen jaar zagen we wat die samenwerkingen en het vertrouwen over en weer op kunnen leveren. Met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Amsterdam-Amstelland konden we snel de voorwaarden scheppen om een tweede seizoen van de podcastserie *Tussen kunst en misdaad* te maken. Via de langlopende relatie met onderzoeker Robby Roks konden we een samenwerking met het onderzoeksprogramma FORT-PORT van de Erasmus Universiteit opstarten die tot in 2026 doorloopt.

Met het onderzoeksprogramma SCIN hebben we een workshopmodule ontwikkeld en vanuit daar een project in een Rijks Justitiële Jeugdinrichting opgezet.

Het resultaat van die samenwerkingen is een combinatie van meer impactvolle projecten, vergaande kennis over voor ons relevante onderwerpen en ook toegang tot fondsen die we alleen niet kunnen aanspreken.

Het is zo dat we elke keer weer een gemeenschappelijke 'taal' moeten vinden, maar er zit ook een bepaald patroon in het aangaan van dit soort samenwerkingen. En we leren steeds beter hoe snel wij (kunnen) produceren doordat we een kleine organisatie zijn. Daarom zijn we veel sneller praktisch geworden. In de eerste gesprekken hebben we het veel sneller over planning. En werken we vanuit onze kracht, namelijk iets bedenken dat nog niet bestaat.

“Kunsten koppelen aan misdaad: een geslaagde exercitie.”

Recensie van Tussen kunst en misdaad in Het Financieele Dagblad

5. WAT WE DEDEN IN JULI

Beste,

Het is feest! Afgelopen vrijdag kregen we het advies van de Gemeente Rotterdam om ons van 2025 tot en met 2028 weer subsidie te geven! En vandaag kwam er ook een positief advies van Fonds Podiumkunsten! We zijn zo blij en opgelucht na de afgelopen weken die voelden alsof we eindexamen hadden gedaan en wachtten op dat telefoontje dat we niet 'geslaagd' waren (in Rotterdam zouden we vrijdag echt voor 11.00 gebeld worden als dat het geval was). Met deze adviezen kunnen we weer vier jaar door en kunnen we gelukkig op volle kracht verder met alle plannen die op stapel staan.

Voordat ik nog iets daarover vertel kan ik het toch niet laten om een paar quotes uit de adviezen te noemen. Het is namelijk niet alleen heel fijn om weer subsidie te krijgen, maar ook om een advies te krijgen dat WAT WE DOEN waardeert voor wat we aan het doen zijn. In de aanvraag probeerden dat natuurlijk zo goed mogelijk te beschrijven, en nu kregen we echt mooie woorden terug. Zoals bijvoorbeeld:

“Uit het plan spreekt volgens de commissie een oprechte drang naar inhoudelijke verdieping vanuit urgente maatschappelijke thema’s. Het wekt hierbij vertrouwen dat WAT WE DOEN werkt met een goed op elkaar ingespeeld artistiek kernteam dat beschikt over onmiskenbaar vakmanschap.

– uit het advies van Fonds Podiumkunsten

Maar ook:

“WAT WE DOEN innoveert in de verscheidenheid aan vormen en in het intensieve co-creërende maakproces.”

– uit het advies van de commissie theater in Rotterdam

En dit vond ik echt een eer:

“WAT WE DOEN heeft hiermee een werkwijze ontwikkeld die volgens de commissie een voorbeeldfunctie vervult in de wijze waarop podiumkunsten een maatschappelijk effect kunnen bereiken.”

Het is ook een bitterzoet gevoel, want er zijn heel veel prachtige gezelschappen en organisaties die geen positief advies hebben gekregen. En terwijl wij blij zijn, kan ik me ook zo goed voorstellen hoe dat moet voelen. Sterkte voor iedereen die zich nu moet herbezinnen, of een periode van lobbyen en netwerken in gaat.

Wij gaan nu na volgende week met een gerust hart op vakantie en dan daarna weer vol door. Dat is een dubbel goed vooruitzicht, want er staat veel op de rol waar ik enorm zin in heb. We gaan een volgende fase in van **The City She Loves Me**. Met een groep jongeren en de filmmakers van Vuzed gaan we een korte film maken over een stad zonder jongeren. Maar we gaan ook met YOPE en SCIN een project doen rond **Angry Young Men** in een jeugdgevangenis. En sowieso gaan we allerlei gesprekken voeren met o.a. een Friese gemeente over een nieuwe tournee van **Angry Young Men** in het najaar van 2025. Ook al wordt de lijst al lang maar ik wil toch nog twee dingen zeggen, omdat het zo leuk is dat we in steeds verdergaande samenwerkingen interessante dingen mogen doen. Ten eerste is het te gek dat we samen met NewBees, met wie we **Hoe ik talent voor het leven kreeg** hebben opgezet, een nieuw project gaan doen. Het wordt een heel ander soort voorstelling, maar inhoudelijk wel een vervolg op Talent. Hoe is het om de stap uit het AZC de Nederlandse samenleving in te nemen? En ten tweede hebben we groen licht gekregen voor een tweede serie podcasts **Tussen kunst en misdaad** (samen met Julius Ponten, Sheralynn Adriaansz en het RIEC Amsterdam-Amstelland).

Meer dan genoeg om weer mee verder te gaan, maar eerst op vakantie. Ik hoop dat, als je die hebt, die even goed voor jou begint als voor ons.

Hartelijk,

Fris

PS Onze vakantie begint trouwens nog een stukje beter, omdat we te horen hebben gekregen dat de rechters ons gelijk hebben gegeven in de rechtszaak tegen het Europese fonds AMIF. Dus we hoeven het subsidiegeld dat we kregen voor **Hoe ik talent voor het leven kreeg** niet terug te betalen. En dat is maar goed ook, want we hebben het allemaal in dat prachtige project gestopt.

NOOIT MEER ... OF NOOIT MEER ...

Het is een grappig spelletje en tegelijkertijd ook wel een soort metafoor voor de complexiteit van de keuze waar we voor staan. Het is te gek dat we subsidie van het FPK en de Gemeente Rotterdam hebben gekregen. Volle kracht vooruit! Alleen hadden we bij Rotterdam ongeveer de helft meer aangevraagd dan we gekregen hebben, dus het is volle kracht min dat deel. En hoe te bepalen wat er dan uit moet. Nooit meer ... of nooit meer ...

Doordat we een tijd terug in programmalijnen zijn gaan werken wordt de vraag van wat eruit te halen ook wel meer complex. Want inhoudelijk bouwen projecten op elkaar verder, maar de samenwerkingen die erbij horen zijn ons ook veel waard. Moeten we dat resultaat van jaren investeren en

praten nu weggooien? Dit is waar we zo hard voor 'gespaard' hebben. En om het nog ingewikkelder te maken brengen sommige samenwerkingen ook weer mogelijkheden voor extra financiering met zich mee. Misschien niet zo veel als we niet hebben gekregen, maar alle beetje helpen, toch?

Het is ook wel een soort *leitmotiv* van WAT WE DOEN en van de theatersector: de drang om te maken en projecten te realiseren. En tot nu toe geven we behoorlijk toe aan die drang. We hebben er nog niets uitgehaald voor de komende jaren, omdat de projecten die nu gepland staan te zonde zijn om eruit te gooien. Vooral vanwege die maatschappelijke potentie. Dus we schuiven de vraag wat voor ons uit. En wellicht wordt de oplossing dat we bijvoorbeeld 2027 vrij nemen, hoewel we voor dat jaar ook weer mooie projecten bedacht hadden.

"Uit het plan spreekt volgens de commissie een oprechte drang naar inhoudelijke verdieping vanuit urgente maatschappelijke thema's. Het wekt hierbij vertrouwen dat WAT WE DOEN werkt met een goed op elkaar ingespeeld artistiek kernteam dat beschikt over onmiskenbaar vakmanschap."

"In het werk van de afgelopen jaren ziet de commissie een mooie ontwikkeling. Het feit dat altijd vanuit verschillende invalshoeken wordt gewerkt, maakt nieuwsgierig en getuigt van een onderscheidende werkwijze."

"De commissie verwacht dat de beschreven werkwijze leidt tot werk met diepgang en dat het publiek daarin wordt meegenomen. Dit kan bijdragen aan een groter maatschappelijk debat."

"WAT WE DOEN heeft hiermee een werkwijze ontwikkeld die volgens de commissie een voorbeeldfunctie vervult in de wijze waarop podiumkunsten een maatschappelijk effect kunnen bereiken."

6. WAT WE DEDEN IN SEPTEMBER

Beste,

Werk je graag op de korte of op de lange termijn? Ik vind het soms ingewikkeld om te kiezen. De bevrediging van nu iets 'af' maken is heerlijk. *Job well done* en door naar het volgende vinkje dat je kan zetten. Maar dat project aan gaan dat tijd nodig heeft en echt veel denkwerk en tijd vraagt is weer bevredigend, omdat je door een soort tunnel moet om, dramatisch gezegd, weer bij het licht te komen. Daaraan beginnen is altijd een stap en dan is de korte termijn soms een welkome afleiding.

Nu de zomer is geweest is er genoeg afleiding op de korte termijn. Ik moet eigenlijk het script van **The City She Loves Me** afmaken, maar allerlei andere projecten starten ook op. We zijn de samenwerking met FORT-PORT aan het vormgeven. Het vierjarige onderzoeksprogramma naar de effectiviteit van de aanpak van de drugs- en mensenhandel in de Rotterdamse haven. Dat zijn echt toffe, inhoudelijke gesprekken over hoe we samen een artistiek-wetenschappelijk contextprogramma kunnen maken. Maar we gaan ook een tweede seizoen van **Tussen kunst en misdaad** maken! Heel tof. En we geven een filmproject vorm waarin jongeren met de filmmakers van Vuzed een korte film gaan maken in de aanloop naar **The City She Loves Me**. In die voorstelling proberen volwassenen en jongeren samen een script voor een film te ontwikkelen waarin alle jongeren uit de stad verdwijnen. Die film maken de jongeren met Vuzed echt en wordt straks aan het einde van de voorstelling vertoond.

Het mooie vind ik ook dat we dit soort projecten steeds meer verdelen tussen de verschillende mensen in de redactie. Toen we met WAT WE DOEN begonnen hebben we het team bewust de redactie genoemd, vanuit de gedachte dat iedereen een specifieke expertise heeft, maar ook bijdraagt aan de inhoud. Nu gebeurt dat ook echt. Aziza, Rachid en Elise zijn bezig met een project rondom cultuur sensitief werken in de zorg. Daarin organiseren ze samen met de Gemeente Rotterdam een aantal bijeenkomsten, waarbij het kijken van de registratie van onze voorstelling **Yemma** het vertrekpunt voor het gesprek is. Rachid en Aziza zijn ook bezig met een enorm workshoptraject samen met vakcollege de Hef. Bijna honderdvijftig leerlingen gaan zich in allerlei kunst-disciplines verhouden tot de thema's van **The City She Loves Me** en hun eigen contextprogrammering maken. Dat we de projecten kunnen verdelen betekent, volgens mij, dat we allemaal goed begrijpen waar we voor staan.

Ik weet al hoe de komende tijd dus zal gaan. Er komen heel veel momenten waarop ik zal denken: eigenlijk moet ik nu gaan schrijven, maar... eerst moet dit toch even af. In december beginnen pas de repetities. Dus ik kan mezelf nog een tijdje voorhouden dat er nog tijd is.

Succes met de opstart na de zomer, of het nu op de korte of op de lange termijn is.

Hartelijk,

Frois

PS Nog een update van ons rechtbankdrama, zoals het zo langzamerhand begint te voelen. We hadden voor de zomer de rechtszaak tegen het AMIF 'gewonnen'. Nu heeft het fonds besloten om in hoger beroep te gaan... Die stap zagen we even niet aankomen. Dat zo'n enorm apparaat twee miniorganisaties weer door een lange en ook enorm dure procedure laat gaan. **To be continued.**

Foto: WAT WE DOEN

Foto: Mo Alzoabi

Foto: Vuzed

ARTISTIEK EN MAATSCHAPPELIJK

Het afgelopen jaar zijn we veel in contact geweest met maatschappelijke partijen. Hebben we het veel gehad over impact. Zijn er veel concepten ontwikkeld voor het maken van verdiepingsprogramma's, het betrekken van publiek en het samenwerken met maatschappelijke partners. Het maatschappelijke been waar WAT WE DOEN op staat hebben we zo getraind, dat we met recht kunnen zeggen dat we echt op een artistiek been én een maatschappelijk been staan.

Alle samenwerkingen en spin off projecten zijn een integraal onderdeel geworden van onze manier van werken. Het zijn voor ons ook de ontmoetingen met andere werelden die we nodig hebben om die werelden echt te begrijpen.

In deze manier van werken is het ook steeds weer zoeken naar de juiste balans tussen het artistieke en het maatschappelijke. Het maatschappelijke been vraagt tijd, maar levert ook weer kennis en (soms) geld op. Tijd is regelmatig een schaars goed, zeker voor een (artistieke) organisatie die niet al te groot is. En de kunst is om die twee zo in elkaars verlengde te krijgen dat ze elkaar vooral versterken.

Naast de vraag van tijd, was er afgelopen jaar ook de vraag van kwaliteit. Een voorbeeld: de nagesprekken bij *Mensen zoals jij* werden geleid door jongeren die we kenden uit eerdere projecten, die een aantal workshops hadden gehad. We vonden het een mooi idee dat jongeren een volwassen zaal bevragen na een voorstelling over families en zwijgen. Maar het was af en toe hard werken voor de jongeren als mensen uit de zaal het gesprek probeerden over te nemen en dan haalden we soms niet de kwaliteit van het gesprek die eigenlijk nodig was.

Een ander voorbeeld was het filmproject dat we afgelopen najaar deden in de opmaat naar *The City She Loves Me*. Daarin gingen twaalf onervaren jongeren aan de slag met de ervaren filmmakers van Vuzed om een film te maken over de dag dat alle jongeren uit de stad verdwijnen. Ze kregen workshops en brainstormsessies, om uiteindelijk een (korte) film te maken. In dat project was het ook steeds zoeken naar hoe je de jongeren inhoudelijk leidend kan laten zijn, maar artistiek het project zo kan kaderen dat de uitkomst altijd mooi en goed is. Dat is vanuit het artistieke product gedacht dat het publiek gaat zien, dat moet goed zijn. Maar vanuit het proces voor die jongeren, is het juist goed dat ze alles kunnen doen. Dat hun mening doorslaggevend is.

7. WAT WE DEDEN IN NOVEMBER

Beste,

Hoe belangrijk is schoonheid voor jou? Dat de omgeving waarin je woont, ontspant of werkt op een of andere manier 'mooi' is? Ik ben niet iemand die eindeloos aan zijn huis klust of precies de juiste meubels bij elkaar zoekt op brocante markten. Maar ik merk wel dat hoe mijn omgeving is vormgegeven bepaalt hoe ik me voel, maar misschien nog meer hoe ik naar mensen kijk.

Vorige week was ik in de jeugdgevangenis in Spijkenisse. Met het zweet in mijn handen. Ik krijg dat bij plekken die zo zwaar bewaakt zijn. Omdat die uitstralen dat er van allerlei verschrikkelijke dingen zijn die daar kunnen gebeuren en dat het daarom nodig is dat werkelijk iedere deur met een sleutel open gemaakt moet worden. Toen de groep jongens binnen kwam had ik daarom ook even tijd nodig om te ontspannen en te zien dat het een groep grappenmaken-de tieners was, die ook nog eens bereid waren om best vergaande gesprekken te voeren over de thema's van **Angry Young Men**.

Ik was in de gevangenis met de workshopdocenten van Young Perspectives en Annelinde van het onderzoeksprogramma SCIN. We hebben een workshopweek ontwikkeld die begint met het kijken van de registratie van **Angry Young Men**.

In de groep waar ik zat leverde het bijzondere gesprekken op over o.a. de erecode onder jongens en waarom de ene jongen toch de ex-vriendin van de andere had gebeld, ook al had die gezegd dat hij dat niet wilde. En de rekensom hoeveel geld je niet kan verdienen als je in de gevangenis terechtkomt en of dat opweegt tegen wat je wel voor een klus krijgt waarvoor je gepakt kan worden. In de evaluatie op vrijdag gaven ze aan dat ze de voorstelling tof vonden om te kijken. De eerlijkheid gebiedt ook te zeggen dat een jongen zei: "Alles wat anders is is interessant. Als deze muur hier morgen groen is, is dat interessant."

De jongens hebben in de workshops mooie dingen gemaakt. Bijzondere teksten, t-shirts, muziek en tekeningen. Helaas kunnen we daar niets van laten zien, omdat alles wat van binnen naar buiten de gevangenis gaat vierendertig keer gecheckt moet worden. Zelfs de mooie dingen die ze daar maken.

In de wijk Bloemhof zijn we op een andere manier bezig met schoonheid. Volgende week nemen we daar de pilot op van een serie audiowandelingen.

Op die wandelingen gaat steeds een duo mee van een wijkbewoner en iemand die een van de instituten van het project **Cultuur & Campus Putselaan** vertegenwoordigt. Deze pilot doen we met Akram, van de lokale moskee, en Paul die bij de Willem de Kooning academie werkt. Zij hebben allebei een plek geselecteerd die zij 'mooi' vinden en nemen de ander daar mee naartoe.

Gisteravond was ik dan weer in 't Klooster, waar we met de jongeren die een korte film aan het maken zijn voor **The City She Loves Me** het ruwe materiaal bekeken.

En afgelopen week namen we bij het Fraude Film Festival een nieuwe aflevering op van **Tussen kunst en misdaad**. De eerste keer dat we het deden met publiek erbij. Heel spannend. Maar het leverde een boeiend gesprek op rondom de documentaire **Stroman van de onderwereld** over hoe een notaris kan optreden als facilitator, een onmisbare schakel voor criminelen om hun geld van onder naar de bovenwereld te krijgen.

Ondertussen draaien we warm voor een serie workshops waarin we samen met Digital Playground en studenten van de MBO Theaterschool gaan werken aan een digitaal contextprogramma voor bij **The City She Loves Me**. We ontwikkelen afscheidsbrieven aan de stad. Uiteindelijk kan je als bezoeker in de foyer tussen de digitale avatars van de studenten door lopen en hun brieven horen. In de gesprekken gaat het thema 'schoonheid' zeker weer terugkomen. Kan een plek zo lelijk zijn dat je er niet meer kan wonen? Wat denk jij?

Tot snel!

Hartelijk,

Frans

PS woensdagmiddag 13 november praat ik zelf met publiek erbij in het panelgesprek Cultuuronderwijs maakt taboes bespreekbaar onder leiding van Hizir Cengiz. Ahmet Dikbaş (programmameider burgerschap Albeda) en Marijke Heine (docent CKV, Montfoort College) zijn de andere panelleden. Het is om 16.00 bij Maaspodium.

THE CITY SHE LOVES ME

In de voorstelling *The City She Loves Me* worden drie jongeren gevraagd mee te werken aan een film over hun waarde voor de stad. Al snel botsen hun frisse ideeën met de ervaring van de drie filmmakers. Wie heeft er gelijk? De jongeren met hun onbevangen blik, of de volwassenen met hun jarenlange kennis?

Met drie acteurs en de stemmen van jongeren wisselt de voorstelling razendsnel tussen perspectieven en personages.

De grens tussen fictie en realiteit vervaagt, en als publiek voel je de tijd dringen: hoe kan de stad haar jongeren terugwinnen?

Deze voorstelling laat zien hoe groot de kloof kan zijn tussen jong en oud, en hoe zeldzaam de échte gesprekken zijn die dat gat kunnen overbruggen. Terwijl de problemen voor jongeren zich opstapelen – van schooluitval tot woningnood – groeit de behoefte aan een dialoog die verder gaat dan aannames en vooroordelen.

Foto: Sanne Donders

“In *The City She Loves Me* wordt de begripskloof tussen jong en oud geestig en pijnlijk neergezet.”

Het Parool

KENNIS VERZAMELEN

Op verschillende plekken zijn we dit jaar gevraagd om te praten over hoe we werken, zoals bij het IDFA met Ester Gould, bij de KCR in het panelgesprek in Maaspodium. Maar de podcast *Tussen kunst en misdaad* is ook een plek waar we kennis verzamelen over hoe het werken op de grens van het maatschappelijke en het culturele veld nu precies werkt en wat voor mogelijkheden daarin zijn.

Die gesprekken met anderen over deze manier van werken is essentieel. Juist om ook weer te kunnen reflecteren op de *bubble* waar wij in zitten. We ontwikkelen steeds in onze manier van werken, maar volgen daarin ook de padjes van 'dit is wat we doen'. En dat zit zowel in de praktische uitvoering

als ook in de manier waarop we onze onderwerpen en partners benaderen. Er waren bijvoorbeeld bij *Tussen kunst en misdaad* verschillende makers die meer uitgesproken kritisch zijn op maatschappelijke partijen. Het is interessant om te zien dat dat ook een gesprek veroorzaakt dat leidt tot nieuwe inzichten.

Al pratend en luisterend kwamen we er achter dat wij echt van de lange adem zijn. We hebben veel geduld met partners en passen steeds concepten aan. Daarin beginnen we ook soms van anderen te leren dat er wel redelijk snel een soort toezegging moet zijn in een samenwerking. Dus hebben we afgelopen jaar ook sneller praktische afspraken, offertes en begrotingen gemaakt. Dat kan omdat we beter weten wat we aan het doen zijn.

WIJ ZIJN WAT WE DOEN